

بررسی زمینه‌های توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری (مطالعه موردی: روستای کزج شهرستان خلخال)

حجت‌اله رشید کلویر* - استادیار گروه معماری، دانشگاه محقق اردبیل، اردبیل، ایران
نعیم غفاری هاشجین - دانش آموخته کارشناسی ارشد مهندسی معماری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
اصغر باقری - دانشیار گروه مهندسی آب، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
وکیل حیدری ساربان - استاد گروه جغرافیا، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۰۱

چکیده

گردشگری روستایی از مهم‌ترین انواع گردشگری است که، با ارائه جذابیت و ایجاد تمایل در استفاده از فضا و ویژگی‌های محیط روستایی برای گردشگران و همچنین، جهت بهبود و ارتقای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی و اکولوژیک منطقه میزبان، مورد توجه بسیاری واقع شده است. این پژوهش قصد دارد تا زمینه‌های توسعه و تأثیرات گردشگری بر توسعه اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیک و زیرساختی روستای کزج را به‌عنوان یکی از مناطق هدف گردشگری استان اردبیل بررسی کند. پژوهش حاضر، از لحاظ هدف توسعه‌ای و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی است. جنس، وضعیت تاهل، سن، شغل، میزان تحصیلات و وضعیت اقتصادی از متغیرهای مستقل و نگرش نسبت به گردشگری متغیر وابسته تحقیق می‌باشد. گردآوری داده‌ها به دو صورت میدانی و اسنادی صورت گرفت و جامعه آماری این پژوهش را سرپرست‌های خانوار روستا (۱۴۲ نفر) و همچنین گردشگران روستای مورد مطالعه (۵۴ نفر) تشکیل می‌دهند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش ISDM و روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است که متغیرها در تحلیل عاملی، از نوع هم وابسته می‌باشند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که از دیدگاه ساکنین، در توسعه روستا به ترتیب چهار متغیر اکولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و زیرساختی و همچنین از نظر گردشگران، متغیرهای همچون اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی دارای اهمیت هستند. به کمک روش تحلیل عاملی برای پرسش نامه ساکنین، ۶ عامل بارز و ویژه بالاتر از ۱ تبیین شده است که این مقدار برای پرسشنامه گردشگران ۵ عامل تبیین شد. عامل‌های به‌دست‌آمده از این روش، شامل "اقتصادی"، "جذب سرمایه"، "زیرساختی"، "اجتماعی"، "برنامه‌ریزی توسعه گردشگری"، "کیفیت زندگی"، "امنیت" می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: گردشگری، توسعه گردشگری، توسعه روستایی، گردشگری روستایی، روستای کزج

نحوه استناد به مقاله:

رشید کلویر، حجت‌اله، غفاری هاشجین، نعیم، باقری، اصغر و حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۹۹). بررسی زمینه‌های توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری (مطالعه موردی: روستای کزج شهرستان خلخال). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۵(۳)، ۹۰۵-۹۲۲.

http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_672816.html

مقدمه

امروزه توسعه روستایی یکی از اهداف مهم کشورها به شمار می‌آید. یکی از مهم‌ترین اهداف توسعه روستایی، کاهش بیکاری، ایجاد و افزایش فرصت‌های شغلی است. از مشکلات اصلی نواحی روستایی کشور می‌توان، به عدم توازن بین عرضه و تقاضای نیروی کار که باعث از بین رفتن فرصت‌های شغلی و بیکاری می‌گردد، نام برد. از سوی دیگر، کاهش اشتغال در بخش کشاورزی این واقعیت را نشان می‌دهد که در آینده، افزایش اشتغال در نواحی روستایی بیشتر در گرو توسعه بخش‌های صنعت و خدمات خواهد بود (Rezvani, 2004: 22). در دهه پایانی قرن بیستم بسیاری از برنامه‌ریزان اجتماعی - اقتصادی، گردشگری را روشی مطمئن با چشم‌اندازی بسیار روشن برای توسعه روستاها آن‌ها معرفی کردند (Roknaddin Eftekhari & Ghaderi, 2002: 23).

گردشگری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزار توسعه در جهان مطرح است و در حال حاضر بزرگ‌ترین و سریع‌ترین صنعت در جهان شناخته شده که دارای رشدی پایان‌ناپذیر و فزاینده‌ای است (Zeiaei & Dagestanei, 2010). توسعه صنعت گردشگری کشورهای پیشرفته، موجب تنوع درآمدها و کاهش ناهماهنگی در اقتصاد و در کشورهای در حال توسعه فرصتی برای صادرات، تولید ارز و ایجاد اشتغال به شمار می‌آید (Ebrahimzadeh, Kazemizad & Eskandari Sani, 2011:116). گردشگری را می‌توان حرکت موقت افراد از مکانی به مکان و مقاصدی دیگر غیر از مکان‌های معمول کاری و سکونت‌گاه دائمی خود و فعالیت‌های که در مدت اقامت در این مقاصد انجام می‌گیرد و نیز تسهیلات انجام‌شده برای آن‌ها، دانست. بر اساس تعریف: کسانی که در طول مدتی کمتر از ۱۲ ماه با اهدافی چون تفریح، استراحت، گذراندن تعطیلات، امور پزشکی و سلامتی، تحصیل، مأموریت‌های مذهبی، ورزش، تجارت و یا دیدار با خویشاوندان خود از مکان دائمی و یا مکان معمول اقامت خود، به مکان دیگری مسافرت می‌کنند، گردشگر محسوب می‌شوند (Rezvani, 2008). صنعت گردشگری از طریق ترکیب و به‌کارگیری هم‌زمان منابع داخلی و خارجی، منافع فرهنگی - اجتماعی زیادی را برای جوامع روستایی به همراه داشته است و به اعتقاد صاحب‌نظران تغییر در روابط اجتماعی جامعه میزبان و دگرگونی در شبکه‌های روابط اجتماعی از جمله تحولاتی است که همگام با ایجاد و گسترش این نوع گردشگری قابل پیش‌بینی است (Hiedari Sarban & Maleki, 2014: 286). در زمینه توسعه روستایی، رویکردها و راهبردهای مختلفی نظیر رویکردهای اقتصادی، اجتماعی، کالبدی - فضایی جوامع مطرح است (Rezvani, 2004: 22). توسعه گردشگری روستایی، یکی از راهکارهای لازم برای رسیدن به اهداف توسعه روستایی است، اما دستیابی به آن نیازمند ایجاد بسترهای زیرساختی و فرهنگی کارآمد است (MotieLangroudi, Nosrati & Imani, 2011: 187).

متفکران حوزه گردشگری روستایی بر این باور هستند که گردشگری روستایی می‌تواند نقش بسیار مهمی در متنوع‌سازی اقتصاد روستایی (Beaumont & Dredge, 2012)، اشتغال‌زایی، فرصت‌هایی برای پیشرفت اجتماع محلی و بقای فرهنگ، کاهش مهاجرت‌های داخلی و امکان جمعیت‌پذیری (Mbaiwaa & Stronzab, 2010)، توانمندسازی اجتماعی روستاییان (Hiedari Sarban & Maleki, 2014)، تقویت سرمایه روان‌شناختی و ارتقای توانمندی‌های اجتماعی و تأثیر بر هویت اجتماعی جوانان روستایی (Hiedari Sarban, 2016 & Sharpley, 2007) داشته باشد. با توجه به اهمیت گردشگری در توسعه منطقه‌ای، گردشگری روستایی در تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی از اهمیت بسیار برخوردار است گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی - اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد (Roknaddin Eftekhari & Ghaderi, 2002: 26).

گردشگری روستایی به کلیه فعالیت‌ها و خدماتی اطلاق می‌شود که کشاورزان، مردم و دولت‌ها برای تفریح و استراحت گردشگران و همچنین، جذب آن‌ها در نواحی روستایی ارائه می‌کنند و شامل گردشگری کشاورزی، گردشگری مزرعه، گردشگری طبیعی و فرهنگی می‌باشد (Rezvani, 2008) از جمله فعالیت‌های مبتنی بر گردشگری روستایی می‌توان به جشنواره‌ها، میراث فرهنگی، جاذبه‌های مبتنی بر جامعه بومی، گردشگری کشاورزی، گردشگری مبتنی بر طبیعت، نمایشگاه‌های هنری و صنایع دستی، تئاتر اجتماع محلی و سایر موارد اشاره کرد همان‌طور که لن 1993 خاطر نشان می‌کند، گردشگری روستایی فعالیتی پیچیده و چندوجهی موارد است که شامل انواع متفاوتی از گردشگری مبتنی بر مزرعه تا سفرهای آموزشی، گردشگری قومی و اکو توریسم خواهد بود. به‌طور کلی، اثرات مختلف گردشگری بر مناطق روستایی را می‌توان در چند بعد اصلی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی، کالبدی خلاصه کرد (GhadiriMasoum, Motiei langeroodi & Mehrpouya, 2013:37).

توسعه پایدار گردشگری، به دلیل اهمیت و آثار بالقوه مثبت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی بدون برنامه‌ریزی امکان‌پذیر نخواهد بود (Molaei Hashjin, Danlin & Hassannejad, 2011:12). به همین دلیل عدم برنامه‌ریزی و مدیریت خردمندانه‌ای در بهره‌مندی از منابع و جاذبه‌های گردشگری باعث کاهش زمینه‌های بهره‌مندی از این منابع و در برخی موارد موجب اتلاف آن‌ها می‌شود. به همین دلیل، ضروری است که شناختی عمیق و مبتنی بر واقعیت در رابطه با جاذبه‌ها و منابع گردشگری داشته باشیم و به‌منظور تصمیم‌گیری مناسب در بهره‌گیری از منابع، تمامی فاکتورهایی که در تصمیم‌گیری مؤثر هستند را دخالت دهیم. توسعه مقاصد گردشگری بدون وجود جاذبه‌های بارز و مهیا، امکان‌پذیر نیست. جاذبه‌ها و فعالیت‌های گردشگری بسیار متنوع‌اند و عمدتاً ویژگی‌های ذاتی، فرهنگی و طبیعی منحصر به فرد یک ناحیه را منعکس می‌نمایند. اصالت و منحصر به فرد بودن منطقه یکی از مهم‌ترین امتیازات رقابتی آن نسبت به مقاصد دیگر به شمار می‌آید. این امر، هم برای منطقه‌ی گردشگر فرصت و هم منطقه گردشگر پذیر واجد اهمیت است. بافت قدیمی و سنتی، معماری مخصوص برای مکان‌های مسکونی، واقع‌شدن در کوهپایه جاری بودن رودخانه‌ی قزل‌اوزن همچنین قدمت و پیشینه تاریخی و صنایع دستی در کنار طبیعتی بکر و زیبا سبب شده که روستای کزج جزو ۱۰ روستای دارای بافت بارز معماری سنتی در کشور و از جمله روستاهای هدف گردشگری استان اردبیل باشد. با این حال این روستا در زمینه‌های جذب گردشگر چندان موفق نبوده است. این پژوهش قصد دارد که زمینه‌های توسعه گردشگر در این روستا بررسی کرده و به مطالعه تأثیرات گردشگری بر توسعه اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی و فرهنگی در روستای کزج واقع در استان اردبیل بپردازد. در این پژوهش سه پرسش مطرح است.

- پرسش نخست آن‌که، زمینه‌های توسعه گردشگری روستای کزج کدام‌اند؟

- پرسش دوم، مناسب‌ترین زمینه توسعه گردشگری روستایی برای توسعه این روستا کدام است؟

- پرسش آخر، توسعه گردشگری در این روستا تا چه مقدار بر کیفیت معیشت روستاییان ساکن در این روستا تأثیر دارد؟

مروری بر ادبیات برنامه‌ریزی گردشگری نشان می‌دهد که تاکنون، چهار رویکرد عمده در مورد برنامه‌ریزی بخش گردشگری وجود داشته است. نخست، دیدگاه رشد گرا که گردشگری را ابزاری برای بهبود شاخص‌های اقتصادی می‌داند؛ دوم، رویکرد فیزیکی- فضایی که گردشگری را یک پدیده‌ی فضایی و منبع مورد استفاده در ساماندهی فضاها دانسته؛ دیدگاه سوم، دیدگاه اجتماعی است که گردشگری را برای شکوفایی و بهبود شرایط زیستی جوامع، مفید می‌داند؛ چهارم، رویکرد توسعه پایدار می‌باشد که گردشگری را به‌مثابه ابزاری توانمند در راستای اجرای سیاست‌های توسعه پایدار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد که رویکرد جدیدی به شمار می‌رود (Tavallaee, Riyahi, Afrakhte & Shabani, 2013:105).

در ارتباط با تأثیرات گردشگری به‌ویژه گردشگری روستایی در توسعه جوامع روستایی مطالعات متعددی انجام گرفته است که در ذیل به نتایج چند مطالعه مهم اشاره می‌گردد. مارکویلر^۱، کیم^۲ و دلر^۳ در سال ۲۰۰۴ در پژوهشی تحت عنوان "گردشگری و توزیع درآمد" به تجزیه و تحلیل اثرات گردشگری در مناطق ساحلی آمریکا می‌پردازد. در این مقاله بیشتر به زمینه اقتصادی توجه شده و مؤلفه‌های ساختار توسعه روستایی مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. نیال^۴ نیز در سال ۲۰۰۷ در مقاله‌ای با عنوان گردشگری و سکونت روستایی منطقه آناپورنا باهدف بررسی تأثیرات گردشگری بر سکونتگاه‌های روستایی منطقه آناپورنا به این نتیجه رسید که گردشگری بر ابعاد اقتصادی و اجتماعی و نواحی روستایی تأثیر زیادی گذاشته است.

مطالعات گردشگری و از جمله گردشگری روستایی در ایران از آغاز دهه ۱۳۸۰ مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت؛ در حالی که تاکنون در سیاست‌ها و برنامه‌های کلان کشور گردشگری روستایی در چارچوب برنامه‌های کلان ملی در زمینه‌ی توسعه روستایی مورد توجه جدی قرار نگرفته بود (Rezvani, Bayat, 2014:12-13). در پژوهشی با عنوان اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظر سنجی از روستاییان دره کن و سولقان که در سال ۱۳۸۷ توسط مهدوی با همکاری قدیری معصوم و قهرمانی انجام شد، گردشگری را در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی، بررسی کرده، که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، با برنامه‌ریزی اصولی و تلاش برای استفاده بهینه از ورود گردشگران، می‌توان وضعیت اقتصادی و به تبع آن، وضعیت اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی روستاهای منطقه را بهبود بخشید. همین‌طور ضرابی و اسلامی پریخانی در سال ۱۳۹۰ در پژوهشی با عنوان سنجش

1. Marcouiller D.W

2. Kim K.K

3. Deller SC

4. Nepal S.K

تأثیرات اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری مطالعه موردی شهرستان مشکین‌شهر، تأثیرات اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری را در شهرستان مشکین‌شهر بررسی کرده‌اند، نتایج این پژوهش آثار نامطلوب زیست‌محیطی توسعه گردشگری در شهرستان مشکین‌شهر را نشان می‌دهد. همچنین به بیان تأثیر توسعه گردشگری در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرستان مشکین‌شهر پرداخته است. در نتایج حاصل از پژوهش قنبری، قاسمی و پورجوپاری که در سال ۱۳۹۲ تحت عنوان بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان پس از ارزیابی مناسب روستاهای مورد مطالعه از لحاظ برخورداری از قابلیت بالایی در زمینه‌ی جذب گردشگر، به‌ضرورت توسعه زیرساخت‌های موردنیاز در گسترش جریان گردشگری روستایی تأکید دارد. نتایج مطالعه‌ای که توسط هادی‌زاده زرگر و سخایی در سال ۱۳۹۳ با عنوان تحلیل زمینه‌های توسعه گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ساری انجام شد اکو توریسم را مناسب‌ترین زمینه گردشگری در روستای هدف بیان کرده و سپس گردشگری فرهنگی، گردشگری ورزشی و درنهایت گردشگری کشاورزی را در رتبه‌های بعدی جهت توسعه گردشگری روستایی قرار دارد.

روش پژوهش

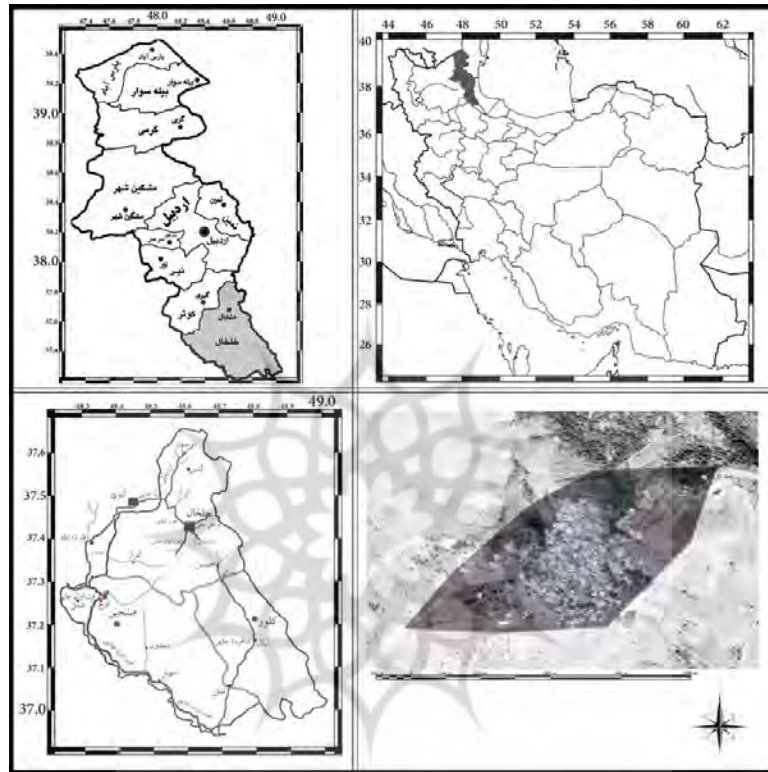
پژوهش حاضر باهدف کلی مطالعه و تحلیل اثرات گردشگری در روستای کزج، یکی از ۱۲ روستای هدف گردشگری استان اردبیل، در سال ۱۳۹۶ انجام شده است، این پژوهش از لحاظ هدف توسعه‌ای و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی است. گردآوری داده‌ها به دو صورت اسنادی (بررسی‌های کتابخانه‌ای) و میدانی (تکمیل پرسش‌نامه و مشاهدات میدانی) صورت گرفته است. جامعه آماری این پژوهش را سرپرست‌های خانوار روستا و همچنین گردشگران روستای مورد مطالعه تشکیل می‌دهد و نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر اساس فرمول کوکران انجام شده است که با توجه به جمعیت ۷۹۹ نفری که در قالب ۲۵۹ خانوار در روستا سکونت دارند (آمار سرشماری جمعیتی سال ۱۳۹۰) و با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد احتمال قابل قبول خطای ۰/۵ درصد حجم نمونه برابر با ۱۴۲ نفر می‌باشد. همین‌طور به دلیل مشخص نبودن آمار دقیق از گردشگران روستا به‌صورت تصادفی ۵۴ نفر از گردشگران روستا برای پاسخگویی به پرسش‌نامه انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه‌های محقق ساخته می‌باشد. برای اطمینان از روایی پرسش‌نامه اساتید دانشگاه محقق اردبیلی روایی سؤال‌ها هر دو پرسش‌نامه را تأیید کرده‌اند. در بررسی میزان پایایی کلی پرسش‌نامه‌ها بر اساس آلفای کرونباخ، پرسش‌نامه مربوط به ساکنین با تعداد ۲۰ گویه مقدار ۰/۸۹ و برای پرسش‌نامه مربوط به گردشگران با تعداد ۱۵ گویه مقدار ۰/۷۹ محاسبه شد. سؤال‌ها هر دو پرسش‌نامه در چهار گروه توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، توسعه زیرساختی و توسعه اکولوژیکی تقسیم شدند. همچنین از طریق ابزار پرسش‌نامه، متغیرهای تحقیق حاضر به کمک ۲۰ سؤال بسته در پرسش‌نامه مربوط به ساکنین و ۱۵ سؤال بسته در پرسش‌نامه مربوط به گردشگران موردسنجش قرار گرفت. در این پژوهش برای سنجش دیدگاه آزمودنی‌ها از طیف لیکرت پنج‌قسمتی استفاده شده است و از آنجاکه دسته‌ای از سؤال‌ها در جهت منفی مطرح شده‌اند، با استفاده از نرم‌افزار IBM SPSS Statistic 24، کدگذاری مجدد برای این دسته از سؤال‌ها انجام شد. بنابراین، امتیاز پاسخ‌ها در سؤال‌ها با جهت مثبت به‌صورت: ۱=کاملاً موافقم، ۲=موافقم، ۳=نظری ندارم، ۴=مخالقم و ۵=کاملاً مخالفم و در مورد سؤال‌ها منفی عکس این حالت می‌باشد. سپس با حاصل جمع پاسخ‌های داده‌شده به متغیرها، امتیاز دیدگاه آزمودنی‌ها به دست می‌آید. درنهایت، این پژوهش با عنایت به مبانی نظری تحقیق و نیز اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسش‌نامه و مطالعه و تحلیل اثرات گردشگری در منطقه روستایی، به تجزیه و تحلیل متغیرها با استفاده از روش ISDM^۱ و روش تحلیل عاملی اکتشافی می‌پردازد. در این میان، از روش ISDM به‌منظور توصیف کیفی متغیرها استفاده شده است در نگرش سنجی افراد با استفاده از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی اقدام گردید، بدین ترتیب که امتیازات کسب‌شده در چهار سطح ذیل برآورد شده است:

- گروه A، افرادی بودند که مجموع نمرات حاصل از نگرش سنجی آن‌ها کمتر از تفاضل میانگین نمرات از انحراف معیار جامعه است.
- نمرات حاصل از نگرش سنجی در افراد گروه B کمتر از میانگین جامعه و بیشتر از تفاضل میانگین و انحراف معیار است.
- افراد گروه C نمرات آن‌ها بیشتر از میانگین جامعه و کمتر از مجموع میانگین و انحراف معیار است.
- افراد گروه D که مجموع نمرات حاصل از نگرش سنجی آن‌ها بیش از مجموع میانگین و انحراف معیار است.

1. Interval of Standard Deviation from the Mean

قلمرو جغرافیایی پژوهش

روستا مورد بررسی، روستا کزج، از جمله روستای هدف گردشگری استان اردبیل و نیز جزو ۱۰ روستای دارای بافت بارزش معماری سنتی در کشور محسوب می‌شود. این روستا در ارتفاع ۱۲۵۰ متر از سطح دریا، واقع شده در دامنه کوهی به نام "بلد داشی" و در ساحل شرقی رودخانه قزل‌اوزن در استان اردبیل می‌باشد. این روستا از روستاهای بخش خورش رستم واقع در شهرستان خلخال بافاصله‌ای ۱۲ کیلومتری از مرکز بخش (شهر هشجین) و ۵۷ کیلومتری از مرکز شهرستان خلخال می‌باشد که در مختصات جغرافیایی ۴۸ درجه و ۱۵ دقیقه و ۵۸/۵ ثانیه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۲۴ دقیقه و ۲۸/۸ ثانیه عرض شمالی قرار دارد.

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، این روستا بالغ بر ۷۹۹ نفر در قالب ۲۵۹ خانوار جمعیتی داشته است که ۶۵ درصد آن را اهل سنت و ۳۵ درصد بقیه را اهل تشیع تشکیل داده‌اند. کزج را به‌عنوان یکی از جاذبه‌ها گردشگری استان اردبیل می‌شناسند، چراکه دارای بافت قدیمی و سنتی، معماری مخصوص برای مکان‌های مسکونی، واقع شدن در کوهپایه، جاری بودن رودخانه قزل‌اوزن که باغات روستا را سیر آب می‌کند و همچنین دارای قدمت و پیشینه تاریخی و صنایع دستی در کنار طبیعتی بکر و زیبا است که همگی باعث جذب علاقه‌مندان می‌شود. این روستا دارای بافتی متمرکز دارد و تمامی ساخت‌وسازها در پیرامون هسته اولیه می‌باشد که موجب گشته تا زمین‌های زراعی و باغات بیشتر در حاشیه و اطراف بافت مسکونی روستا گسترده شوند. به دلیل ارتفاعات عرب بیله دشت، ورگان چوله و داغ یولی که در سمت شرق روستا واقع شده‌اند و روستا را احاطه کردند، این روستا بافتی متشابه با روستای گردشگری ماسوله پیدا کرده است. روستای کزج به علت بافت معماری از جمله نوع مصالح به کاررفته در ساخت‌وساز، رنگ‌آمیزی دیوارها، حیاط خانه‌ها، درها، پنجره‌ها، سلیقه در ساخت بناها، هدایت فاضلاب منازل و بکر بودن فرهنگ زندگی اجتماعی، منحصر به فرد می‌باشد اما علاوه بر معماری آنچه این روستا را دارای اهمیت و منحصر به فرد ساخته، علاقه اهالی به حفظ این نوع معماری و تأکید بر حفاظت و حراست از سنت‌ها، آداب، رسوم و فرهنگ گذشته این منطقه است.

یافته‌ها و بحث

پژوهش حاضر به‌منظور بررسی زمینه‌های توسعه گردشگر در روستا و مطالعه تأثیرات گردشگری بر توسعه اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی و فرهنگی در روستاهای کرج واقع در استان اردبیل صورت گرفته است. گردآوری داده‌ها به دو صورت میدانی (تکمیل پرسشنامه و مشاهدات میدانی) و اسنادی (بررسی‌های کتابخانه‌ای) صورت گرفته است. جدول (۱) اطلاعات آزمودنی‌ها شامل: جنسیت، وضعیت تأهل، سن، شغل، محل زندگی، محل تولد، میزان تحصیلات، وضعیت اقتصادی و هدف بازدید از روستا (گردشگران) را بیان می‌کند.

جدول ۱. مشخصات فردی آزمودنی‌ها

ردیف	تعداد مصاحبه‌شوندگان	شرح	ساکنین	در صد	گردشگران	در صد
۱	-	-	۱۴۲	۱۰۰	۵۴	۱۰۰
۲	جنسیت	مرد	۱۲۰	۸۴/۵	۴۱	۷۵/۹
		زن	۲۲	۱۵/۵	۱۳	۲۴/۱
۳	وضعیت تأهل	مجرد	۲۷	۱۹	۱۵	۲۷/۸
		متاهل	۱۱۵	۸۱	۳۹	۷۲/۲
۴	سن	کمتر از ۲۰	۴	۲/۸	۱	۱/۹
		بین ۲۰ تا ۴۰	۹۱	۶۴/۱	۴۴	۸۱/۵
		بین ۴۰ تا ۶۵	۳۹	۲۷/۵	۸	۱۴/۸
۵	شغل	بیشتر از ۶۵	۸	۵/۶	۱	۱/۹
		دولتی	۳۶	۲۵/۴	۱۴	۲۵/۹
		آزاد	۷۰	۴۹/۳	۱۸	۳۳/۳
		دانشجو	۱۵	۱۰/۶	۱۵	۲۷/۸
	محل زندگی	سایر	۲۱	۱۴/۸	۷	۱۴/۸
		شهر	۱۵	۱۰/۶	۴۶	۸۵/۲
	محل تولد	روستا	۱۲۷	۸۹/۴	۸	۱۴/۸
		شهر	۳۲	۲۲/۵	۴۱	۷۵/۹
۶	میزان تحصیلات	روستا	۱۱۰	۷۷/۵	۱۳	۲۴/۱
		زیر دیپلم	۲۹	۲۰/۴	۵	۹/۳
		دیپلم	۴۱	۲۸/۹	۱۲	۲۲/۱
		فوق دیپلم	۲۶	۱۸/۳	۱۰	۱۵/۸
		لیسانس	۴۱	۲۸/۹	۲۰	۳۷/۱
۷	وضعیت اقتصادی	فوق لیسانس و بالاتر	۵	۳/۵	۷	۱۳/۱
		خیلی ضعیف	-	-	-	-
		ضعیف	۱۱	۷/۷	۴	۷/۴
		متوسط	۱۱۰	۷۷/۵	۳۵	۶۴/۸
		خوب	۲۱	۱۴/۸	۱۴	۲۵/۹
		خیلی خوب	-	-	۱	۱/۹
		فراغتی و تفریحی	-	-	۲۸	۵۱/۹
	هدف بازدید	بازدید خانواده و	-	-	۲۰	۳۷/۱
		کاری و تجاری	-	-	۴	۷/۴
		سایر	-	-	۲	۲/۸

روش ISDM

در این تحقیق ابتدا به منظور توصیف کیفی متغیرها از روش ISDM استفاده شده است. در نگرش سنجی افراد با استفاده از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی اقدام گردید. بدین ترتیب که افراد قرار گرفته در:

- گروه A، افرادی بودند که مجموع نمرات حاصل از نگرش سنجی آن‌ها کمتر از تفاضل میانگین نمرات از انحراف معیار جامعه است و این دسته نگرش منفی نسبت به توسعه گردشگری در روستا داشتند.
- نمرات حاصل از نگرش سنجی در افراد گروه B کمتر از میانگین جامعه و بیشتر از تفاضل میانگین و انحراف معیار است و نگرشی متوسطی نسبت به توسعه گردشگری در روستا داشتند.
- افراد گروه C نمرات آن‌ها بیشتر از میانگین جامعه و کمتر از مجموع میانگین و انحراف معیار است و این دسته نگرش نسبتاً مثبتی نسبت به توسعه گردشگری در روستا داشتند.
- افراد گروه D که مجموع نمرات حاصل از نگرش سنجی آن‌ها بیش از مجموع میانگین و انحراف معیار است، نگرش مثبتی نسبت به توسعه گردشگری در روستا داشتند.

در این روش نحوه تبدیل امتیازات کسب‌شده برای پرسش‌نامه مربوط به ساکنین به چهار سطح بدین شرح برآورد شده است:

A « کم	»	$A < X - SD$	$A < 2/73 - 0/52 = 2/21$
B « متوسط	»	$X - SD \leq B < X$	$2/21 \leq B < 2/73$
C « زیاد	»	$X \leq C < X + SD$	$2/73 \leq C < 2/73 + 0/52 = 3/25$
D « خیلی زیاد	»	$X + SD \leq D$	$3/25 \leq D$

همچنین در جدول (۲) نگرش ساکنین روستا در مورد توسعه گردشگری منطقه آورده شده است مطابق جدول زیر حدود نیمی از پرسش‌شوندگان ساکن روستا (۴۹/۳ درصد) نسبت به توسعه گردشگری روستا نگرشی مثبت دارند همین‌طور ۳۳ نفر از آن‌ها (۲۳/۲۴ درصد) نسبت به توسعه گردشگری روستا نگرش منفی داشتند.

جدول ۲. طبقه‌بندی نگرش پرسش‌شوندگان ساکن روستا در خصوص توسعه گردشگری منطقه

گروه	مقدار	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
A	کم	۳۳	۲۳/۲۴	۲۳/۲۴
B	متوسط	۳۹	۲۷/۴۶	۵۰/۷۰
C	زیاد	۴۷	۳۳/۱۰	۸۳/۸۰
D	خیلی زیاد	۲۳	۱۶/۲۰	۱۰۰
-	-	۱۴۲	۱۰۰	-

در جدول (۳) گویه‌های پرسش‌نامه مربوط به ساکنین بر اساس اولویت ساکنین روستا آورده شده است. بر اساس این جدول مطابق نظر ساکنین عوامل "بافت پلکانی و قدمت تاریخی" و "جاذبه‌های اکولوژیکی" به ترتیب با میانگین‌های ۱/۲۷ و ۱/۸۳ در ردیف‌های اول و دوم در زمینه عوامل جذب گردشگر در روستا قرار گرفتند همین‌طور عامل فصلی بودن گردشگری در روستا از اهمیت کمتر برای ساکنین برخوردار بود.

جدول ۳. اولویت‌بندی گویه‌های نگرش ساکنین روستا در خصوص توسعه گردشگری

ردیف	گزاره	میانگین	انحراف معیار	$Cv = \frac{Std}{M}$
۱	تأثیر بافت پلکانی و قدمت و پیشینه روستا به علاقه‌مند شدن گردشگران در بازدید از روستا	۱/۲۷	۰/۵۸	۰/۴۶
۲	تأثیر جاذبه‌های اکولوژیکی برافزایش گردشگر	۱/۸۳	۰/۸۹	۰/۴۸
۳	ورود سرمایه‌گذار بخش خصوصی به روستا با توسعه گردشگری در روستا	۱/۸۷	۰/۸۱	۰/۴۳
۴	افزایش درآمد خانوارهای محلی با فروش تولیدات روستایی (صنایع‌دستی، لبنیات محلی و ...) به گردشگران	۱/۸۹	۰/۸۰	۰/۴۲
۵	امنیت موردنیاز گردشگران (جامعه میهمان) و امنیت عمومی در روستا	۱/۹۲	۰/۸۴	۰/۴۴
۶	تأثیر رونق گردشگری در افزایش قیمت زمین و املاک در روستا	۲/۲۲	۱/۲۵	۰/۵۶
۷	ضرورت سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری	۲/۲۶	۱/۱۰	۰/۴۸
۸	تأثیر شبکه‌های حمل‌ونقل در توسعه گردشگری	۲/۳۶	۱/۰۰	۰/۴۲
۹	فروش محصولات محلی به گردشگران با اجرای مراسم‌های موسوم به جشنواره گندم، انگور و ...	۲/۴۱	۰/۹۱	۰/۳۸
۱۰	افزایش درآمد خانوارهای محلی با فروش مواد غذایی و مایحتاج روزمره موردنیاز گردشگران در مغازه‌ها	۲/۵۳	۰/۸۹	۰/۳۵
۱۱	تأثیر گردشگری برافزایش استاندارد زندگی روستاییان	۲/۶۸	۱/۷۲	۰/۲۷
۱۲	افزایش درآمد خانوارهای محلی با اجاره منزل، ویلا، سوئیت و ... به گردشگران در ایام تعطیل	۲/۸۴	۱/۱۹	۰/۴۱
۱۳	ایجاد اشتغال برای جوانان با توسعه گردشگری	۲/۹۸	۱/۱۷	۰/۳۹
۱۴	برنامه‌ریزی‌شده، قانون‌مند و آینده‌نگر بودن گردشگری	۳/۰۰	۱/۰۳	۰/۳۴
۱۵	مصرف‌گرایی و الگوپردازی روستائیان از گردشگران بارونق گردشگری	۳/۰۵	۱/۰۰	۰/۳۳
۱۶	افزایش هزینه‌های زندگی (هزینه کالا، خدمات و ...) در روستا با توسعه گردشگری	۳/۳۴	۰/۹۵	۰/۲۸
۱۷	امکانات تفریحی و سرگرم‌کننده در روستا به‌منظور جذب گردشگر	۳/۶۲	۱/۱۰	۰/۳۰
۱۸	افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی با توسعه گردشگری	۳/۶۹	۱/۰۱	۰/۲۷
۱۹	کاهش مهاجرت جوانان و فعالان اقتصادی روستا با توسعه گردشگری	۳/۹۲	۱/۲۲	۰/۴۷
۲۰	فصلی بودن گردشگری در روستا	۳/۹۳	۱/۰۵	۰/۲۷

در جدول (۴) اولویت‌بندی زمینه‌های توسعه گردشگری از نظر ساکنین روستا ملاحظه می‌شود. بر این اساس از نظر ساکنین روستا، توسعه روستا در زمینه اکولوژیکی با امتیاز ۲/۳۸ در رتبه اول و پس‌از آن توسعه اقتصادی با امتیاز ۲/۵۳ در رتبه دوم قرار گرفتند همچنین توسعه‌های اجتماعی و زیرساختی به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند.

جدول ۴. اولویت‌بندی زمینه‌های توسعه گردشگری از نظر ساکنین

ردیف	گزاره	میانگین	انحراف معیار	$Cv = \frac{Std}{M}$
۱	توسعه اکولوژیکی	۲/۳۵	۰/۵۵	۰/۲۳
۲	توسعه اقتصادی	۲/۵۳	۰/۷۸	۰/۳۰
۳	توسعه اجتماعی	۲/۷۵	۰/۴۰	۰/۱۴
۴	توسعه زیرساختی	۲/۹۹	۰/۷۲	۰/۲۴

در ذیل نحوه تبدیل امتیازات کسب‌شده برای پرسش‌نامه مربوط به گردشگران به چهار سطح برآورد شده است:

A کم	»	$A < X - SD$	$A < 2/67 - 0/66 = 2/01$
B متوسط	»	$X - SD \leq B < X$	$2/01 \leq B < 2/67$
C زیاد	»	$X \leq C < X + SD$	$2/67 \leq C < 2/67 + 0/66 = 3/33$
D خیلی زیاد	»	$X + SD \leq D$	$3/33 \leq D$

همچنین در جدول (۵) نگرش گردشگران روستا در مورد توسعه گردشگری منطقه آورده شده است که مطابق جدول ۲۲ نفر از پرسش‌شوندگان (۴۰/۷۵ درصد) نسبت به توسعه گردشگری روستا نگرشی مثبت دارند همین‌طور ۱۳ نفر از آن‌ها (۲۴/۰۷ درصد) نگرش منفی داشتند.

جدول ۵. طبقه‌بندی نگرش گردشگران روستا در خصوص توسعه گردشگری منطقه

گروه	طیف	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
A	کم	۱۳	۲۴/۰۷	۲۴/۰۷
B	متوسط	۱۹	۳۵/۱۸	۵۹/۲۵
C	زیاد	۱۰	۱۸/۵۲	۷۸/۷۷
D	خیلی زیاد	۱۲	۲۲/۲۲	۱۰۰
-	-	۵۴	۱۰۰	

گویه‌های پرسش‌نامه مربوط به گردشگران بر اساس اولویت آن‌ها در جدول ۶ ملاحظه می‌شود. بر اساس این جدول، گردشگران، عوامل "تأمین امنیت برای گردشگران" و "بافت پلکانی و قدمت تاریخی" به ترتیب با میانگین‌های ۱/۳۷ و ۱/۴۲ در ردیف‌های اول و دوم در زمینه عوامل جذب گردشگر در روستا قرار گرفتند.

جدول ۶. اولویت‌بندی گویه‌های نگرش گردشگران در خصوص توسعه گردشگری

ردیف	گزاره	میانگین	انحراف معیار	$Cv = \frac{Std}{M}$
۱	امنیت گردشگران در روستا	۱/۳۷	۰/۶۲	۰/۴۵
۲	تأثیر بافت پلکانی و قدمت و پیشینه روستا به علاقه‌مند شدن به بازدید از روستا	۱/۴۲	۰/۷۱	۰/۵۰
۳	رضایت از سفر	۱/۶۱	۰/۶۵	۰/۴۰
۴	تأثیر جاذبه‌های اکولوژی در جذب گردشگر به روستا	۱/۶۶	۰/۵۴	۰/۳۳
۵	استقبال اهالی روستا از وجود گردشگر در روستا	۱/۶۸	۰/۶۰	۰/۳۶
۶	رضایت از وضعیت زیست‌محیطی روستا	۱/۹۶	۱/۲۱	۰/۶۱
۷	جذابیت خرید تولیدات روستا (صنایع دستی، لبنیات محلی و...)	۱/۹۶	۰/۷۷	۰/۳۹
۸	تأثیر اجرای مراسم‌های موسوم به جشنواره گندم، انگور و... برافزایش علاقه به بازدید از روستا	۲/۰۷	۰/۹۶	۰/۴۶
۹	ضرورت و تأثیر سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی در توسعه گردشگری در منطقه	۲/۱۱	۰/۹۸	۰/۴۶
۱۰	جذابیت زندگی و فرهنگ اهالی روستا برای گردشگر	۲/۱۱	۰/۷۱	۰/۳۳
۱۱	نقش مسیرهای دسترسی به روستا در انتخاب شما برای بازدید از روستا	۲/۴۰	۰/۶۸	۰/۲۸
۱۲	رضایت از تسهیلات و خدمات اقامتی و پذیرایی در روستا	۲/۵۷	۱/۱۵	۰/۴۵
۱۳	ارزیابی کمبود تسهیلات خدماتی در روستا	۲/۶۶	۰/۹۱	۰/۳۳
۱۴	گردشگری در روستا برنامه‌ریزی شده، قانون‌مند و آینده‌نگر است.	۲/۶۸	۰/۶۳	۰/۲۴
۱۵	امکانات و خدمات روستا برای گردشگران و توسعه گردشگری	۳/۰۳	۱/۳۸	۰/۴۵

و در جدول (۷) اولویت‌بندی زمینه‌های توسعه گردشگری از نظر گردشگران روستا قرار دارد که بر این اساس از نظر گردشگران روستا توسعه روستا در زمینه اکولوژیکی با امتیاز ۱/۷۲۶۹ در رتبه اول و پس از آن توسعه اجتماعی با امتیاز ۱/۸۱۰۲ در رتبه دوم قرار گرفتند همچنین توسعه‌های اقتصادی و زیرساختی به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند.

جدول ۷. اولویت‌بندی زمینه‌های توسعه گردشگری از نظر ساکنین

ردیف	گزاره	میانگین	انحراف معیار	$Cv = \frac{Std}{M}$
۱	توسعه اکولوژیکی	۱/۷۲	۰/۵۱	۰/۲۹
۲	توسعه اجتماعی	۱/۸۱	۰/۴۷	۰/۲۶
۳	توسعه اقتصادی	۱/۹۶	۰/۶۰	۰/۳۰
۴	توسعه زیرساختی	۲/۶۷	۰/۷۸	۰/۲۹

تحلیل عاملی

ضریب KMO

قبل از انجام تحلیل عاملی برای بررسی کفایت نمونه‌گیری از آزمون KMO و برای اطمینان از اینکه ماتریس همبستگی که پایه تحلیل عاملی قرار می‌گیرد، در جامعه برابر صفر نیست از آزمون کرویت بارتلست استفاده شد. نتایج این دو آزمون در جدول (۸) ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج آزمون KMO و کرویت بارتلست برای پرسش‌نامه‌ها

پرسش‌نامه	تعداد گویه	شاخص KMO	آزمون کرویت بارتلست	
			مجدور کای	df
پرسش‌نامه ساکنین	۲۰	۰/۷۰۶	۲۰۹۶/۰۵	۱۹۰
پرسش‌نامه گردشگران	۱۵	۰/۵۹۷	۵۶۲/۷۹	۱۰۵

در آزمون KMO مقدار آن همواره بین ۰ و ۱ در نوسان است و هر چه قدر به یک نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده کفایت نمونه‌گیری است و حداقل مقدار قابل قبول ۰/۶۰ است در صورتی که KMO کمتر از ۰/۵۰ باشد داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب نخواهد بود و اگر مقدار آن بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۹ باشد داده‌ها متوسط بوده و اگر مقدار این شاخص، بزرگ‌تر از ۰/۷۰ باشد همبستگی‌های موجود در بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب خواهند بود. همچنین در آزمون کرویت بارتلست حداقل سطح قابل قبول ۰/۵۰ می‌باشد. همچنان که نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد نمونه‌گیری از کفایت لازم برخوردار است و داده‌ها از توانایی عاملی شدن خوبی برخوردار هستند. بنابراین می‌توان سایر شاخص‌های تحلیل عاملی را انجام داد.

چرخش عامل‌ها و نام‌گذاری آن‌ها (تحلیل عاملی عوامل بهبود وفاق اجتماعی در منطقه مورد مطالعه)

همان‌طوری که در جدول (۹) ملاحظه می‌شود در این تحقیق، ۶ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک برای زمینه‌های گردشگری در منطقه مورد مطالعه با توجه به پرسش‌نامه مربوط به ساکنین استخراج شد. برای تسهیل در تفسیر عامل‌ها و ساده کردن ساختار آن‌ها از چرخش عاملی از نوع واریماکس استفاده شده است پس از چرخش عاملی به روش واریماکس، متغیرهای مربوط به توسعه گردشگری در ۶ عامل طبقه‌بندی شدند همان‌طوری که ملاحظه می‌شود مقدار ویژه عامل‌های استخراج شده پس از چرخش به ترتیب ۴/۴۰، ۲/۹۳، ۲/۹۰، ۲/۰۴، ۱/۴۸، ۱/۳۹ بودند که هر کدام به ترتیب مقدار ۲۱/۹۹، ۱۴/۴۴، ۱۴/۴۸، ۱۰/۲۰، ۷/۴۱، ۶/۹۶ در صد واریانس آزمون و در مجموع ۷۵/۷۰ در صد واریانس متغیرهای آزمون نیز به صورت زیر است.

جدول ۹. عوامل استخراج شده با مقادیر ویژه و درصد واریانس قبل و بعد از چرخش مربوط به پرسش‌نامه ساکنین

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	
		قبل از چرخش	بعد از چرخش
عامل اول	۶/۹۴	۳۴/۷۰	۲۱/۹۹
عامل دوم	۲/۲۹	۱۱/۴۳	۱۴/۶۶
عامل سوم	۲/۰۷	۱۰/۳۵	۱۴/۴۸
عامل چهارم	۱/۴۹	۷/۴۴	۱۰/۲۰
عامل پنجم	۱/۳۰	۶/۵۴	۷/۴۱
عامل ششم	۱/۰۵	۵/۲۵	۶/۹۶

همچنین همان‌طوری که در جدول (۱۰) ملاحظه می‌شود در این تحقیق، ۵ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک نیز برای زمینه‌های گردشگری در منطقه مورد مطالعه با توجه به پرسش‌نامه مربوط به گردشگران استخراج شد است. پس از چرخش عاملی به روش واریماکس، متغیرهای مربوط به توسعه گردشگری در ۵ عامل طبقه‌بندی شدند همان‌طوری که ملاحظه می‌شود مقدار ویژه عامل‌های استخراج شده پس از چرخش به ترتیب ۳/۲۷، ۲/۸۳، ۱/۷۰، ۱/۶۴، ۱/۴۴ بودند که هر کدام به ترتیب مقدار ۲۱/۷۸، ۱۸/۸۶، ۱۸/۰۲، ۱۰/۹۵، ۹/۶۰ در صد واریانس آزمون و در مجموع ۷۹/۲۱ در صد واریانس متغیرهای آزمون نیز به صورت زیر است.

جدول ۱۰. عوامل استخراج‌شده با مقادیر ویژه و درصد واریانس قبل و بعد از چرخش مربوط به پرسش‌نامه گردشگران

عوامل	مقدار ویژه	قبل از چرخش		بعد از چرخش	
		درصد واریانس	درصد تجمعی	درصد واریانس	درصد تجمعی
عامل اول	۴/۴۲	۲۹/۴۸	۲۹/۴۸	۲۱/۷۸	۲۱/۷۸
عامل دوم	۲/۹۴	۱۹/۶۱	۴۹/۰۹	۱۸/۸۶	۴۰/۶۴
عامل سوم	۱/۹۶	۱۳/۰۵	۶۲/۱۴	۱۸/۰۲	۵۸/۶۶
عامل چهارم	۱/۴۹	۹/۹۱	۷۲/۰۵	۱۰/۹۵	۶۹/۶۱
عامل پنجم	۱/۰۸	۷/۱۷	۷۹/۲۲	۹/۶۰	۷۱/۳۱

هم‌چنین برای تعیین سطح معنی‌داری و بیان نقش هر گویه در عامل مربوط، در پژوهش حاضر متغیرهایی که بار عاملی بیش از ۰/۵ داشتند مدنظر قرار گرفتند. نتایج حاصل نشان می‌دهد که تمام متغیرهای واردشده، دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۵ بوده‌اند. در نهایت بر اساس نتایج جدول (۱۱)، گویه که در هر یک از شش عامل پرسش‌نامه ساکنین قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از:

جدول ۱۱. عامل‌های استخراج‌شده نهایی بر اساس گویه‌های پرسش‌نامه ساکنین

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس
عامل اول	کاهش مهاجرت جوانان و فعالان اقتصادی روستا با توسعه گردشگری	۰/۸۳۸
	ایجاد اشتغال برای جوانان با توسعه گردشگری	۰/۸۰۵
	مصرف‌گرایی و الگوبرداری روستائیان از گردشگران بارونق گردشگری	۰/۷۶۸
	افزایش درآمد خانوارهای محلی با اجاره منزل، ویلا، سوئیت و ... به گردشگران در ایام تعطیل	۰/۷۴۱
	افزایش درآمد خانوارهای محلی با فروش مواد غذایی و مایحتاج روزمره موردنیاز گردشگران در مغازه‌ها	۰/۷۳۶
	تأثیر رونق گردشگری در افزایش قیمت زمین و املاک در روستا	۰/۵۸۳
عامل دوم	تأثیر شبکه‌های حمل‌ونقل در توسعه گردشگری	۰/۵۳۵
	تأثیر جاذبه‌های اکولوژیکی برافزایش گردشگر	۰/۸۷۸
	ضرورت سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری	۰/۷۵۱
عامل سوم	افزایش درآمد خانوارهای محلی با فروش تولیدات روستایی (صنایع‌دستی، لبنیات محلی و ...) به گردشگران	۰/۵۵۱
	ورود سرمایه‌گذار بخش خصوصی به روستا با توسعه گردشگری در روستا	۰/۵۱۴
عامل چهارم	امنیت موردنیاز گردشگران (جامعه میهمان) و امنیت عمومی در روستا	۰/۷۸۶
	افزایش هزینه‌های زندگی (هزینه کالا، خدمات و ...) در روستا با توسعه گردشگری	۰/۷۲۵
	امکانات تفریحی و سرگرم‌کننده در روستا به‌منظور جذب گردشگر	۰/۶۶۴
عامل پنجم	فروش محصولات محلی به گردشگران با اجرای مراسم‌های موسوم به جشنواره گندم، انگور و ...	-۰/۶۲۸
	افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی با توسعه گردشگری	۰/۸۵۰
عامل ششم	فصلی بودن گردشگری در روستا	۰/۶۹۵
	تأثیر بافت پلکانی و قدمت و پیشینه روستا به علاقه‌مند شدن گردشگران در بازدید از روستا	۰/۸۱۷
	برنامه‌ریزی‌شده، قانون‌مند و آینده‌نگر بودن گردشگری	۰/۵۳۳
	تأثیر گردشگری برافزایش استاندارد زندگی روستائیان	۰/۷۸۹

مرحله بعدی پس از استخراج عامل‌های، نام‌گذاری عامل‌ها بر اساس گویه‌های آن عامل است. با دقت در معنا و مفهوم سؤالات هر عامل در جدول ۱۱ مشخص می‌شود که شش عامل استخراج‌شده را می‌توان در ۶ گروه تقسیم کرد. با توجه به اینکه گویه‌های بار عاملی بالاتر در عامل اول مربوط به مسائل اقتصادی و اشتغال جوانان در توسعه اقتصادی گردشگری روستا است، این عامل را می‌توان به‌عنوان عامل "اقتصادی" نام‌گذاری کرد. به دلیل تشکیل شدن عامل دوم از سؤال‌های اقتصادی مربوط به جذب سرمایه، این عامل را می‌توان عامل "جذب سرمایه" نام‌گذاری کرد. در ادامه، با توجه به گویه‌های تشکیل‌دهنده عامل سوم، می‌توان آن را عامل "زیرساختی" نام نهاد. همچنین گویه‌های تشکیل‌دهنده عامل چهارم با عنوان، عامل "اجتماعی" نام‌گذاری شده است تا بتواند موردتوجه قرار گیرد. همچنین با توجه به گویه‌های عامل پنجم، می‌توان عنوان "برنامه‌ریزی توسعه گردشگری" را برای این عامل در نظر گرفت و در نهایت، عامل ششم با توجه به تشکیل شدن از یک گویه، عامل "کیفیت زندگی" نام‌گذاری شده است. جدول (۱۲)، گویه‌های تشکیل‌دهنده هر یک از پنج عامل پرسش‌نامه گردشگران را بیان می‌کند و نتایج حاصل، نشان می‌دهد که تمام متغیرهای وارد شده، دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۵ هستند.

جدول ۱۲. عامل‌های استخراج‌شده نهایی بر اساس گویه‌های پرسش‌نامه گردشگران

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس
عامل اول	وضعیت امکانات و خدمات روستا برای گردشگران و توسعه گردشگری	۰/۸۹۱
	رضایت از تسهیلات و خدمات اقامتی و پذیرایی در روستا	۰/۸۷۷
	رضایت از وضعیت زیست‌محیطی روستا	۰/۸۴۱
	نقش مسیرهای دسترسی به روستا	۰/۷۰۵
عامل دوم	ضرورت و تأثیر سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی در توسعه گردشگری در منطقه	۰/۷۷۸
	تأثیر جاذبه‌های اکولوژی در جذب گردشگر به روستا	۰/۷۷۵
	جذابیت زندگی و فرهنگ اهالی روستا برای گردشگر	۰/۷۴۲
	استقبال اهالی روستا از وجود گردشگر در روستا	۰/۵۶۹
عامل سوم	برنامه‌ریزی‌شده، قانون‌مند و آینده‌نگر بودن گردشگری در روستا	۰/۵۲۷
	تأثیر اجرای مراسم‌های موسوم به جشنواره گندم، انگور و... برافزایش علاقه به بازدید از روستا	۰/۹۴۷
	رضایت از سفر	۰/۸۷۰
عامل چهارم	تأثیر بافت پلکانی و قدمت و پیشینه روستا به علاقه‌مند شدن به بازدید از روستا	۰/۵۹۵
	جذابیت خرید تولیدات روستا (صنایع دستی، لبنیات محلی و...)	۰/۷۴۵
	ارزیابی کمبود تسهیلات خدماتی در روستا	۰/۶۴۹
عامل پنجم	امنیت گردشگران در روستا	۰/۹۰۳

با دقت در گویه‌های هر عامل که در جدول (۱۲) قرار گرفته‌اند، مشخص می‌شود که پنج عامل استخراج‌شده را می‌توان در ۵ گروه تقسیم کرد: عامل نخست به دلیل اینکه از سؤال‌های مربوط به زمینه زیرساختی است این عامل را می‌توان عامل "زیرساختی" نام‌گذاری کرد. همچنین با توجه به گویه‌های عامل دوم می‌توان این عامل را نیز عامل "برنامه‌ریزی توسعه گردشگری" نام‌گذاری کرد. عنوان عامل "اجتماعی" با توجه به گویه‌های عامل سوم برای این عامل مناسب بوده و همچنین با توجه به گویه‌های تشکیل‌دهنده عامل چهارم عنوان "اقتصادی" می‌تواند برای آن در نظر گرفت و در نهایت، به گویه عامل پنجم می‌توان عنوان عامل "امنیت" را معنا داد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به‌منظور بررسی زمینه‌های توسعه گردشگر در روستای کزج یکی از روستاهایی هدف گردشگری استان اردبیل و نیز یکی از ۱۰ روستای دارای بافت باارزش معماری سنتی در کشور، صورت گرفته است. نتایج پژوهش بیان می‌کند که از نظر ساکنین روستا و گردشگران توسعه اکولوژیکی از مهم‌ترین زمینه‌های توسعه گردشگری در روستا می‌باشد. لذا باید با توجه به پتانسیل بالای اکولوژیکی موجود در روستای کزج مانند بافت تاریخی و پلکانی و چشم‌انداز و طبیعت بکر از برنامه‌ریزی مناسبی برای جذب گردشگر استفاده کرد. همچنین از زمینه‌های دیگر برای جذب گردشگری باید به زمینه اقتصادی اشاره کرد که از نظر ساکنین دارای اولویت دوم (با امتیاز ۲/۵۳) و از نظر گردشگران دارای اولویت سوم (با امتیاز ۱/۹۶) است لذا جهت برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی گردشگری روستا اقداماتی نظیر جذب سرمایه‌های گردشگری روستا و ایجاد شغل‌های مرتبط با گردشگری مانند احداث اقامتگاه و فروش محصولات کشاورزی و صنایع دستی روستا را می‌توان پیشنهاد کرد. زمینه دیگر توسعه گردشگری زمینه توسعه اجتماعی است که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش از نظر ساکنین روستا در اولویت سوم (با امتیاز ۲/۷۵) و از نظر گردشگران در اولویت دوم (با امتیاز ۱/۸۱) را دارد لذا باید با توجه به پتانسیل فرهنگی و اجتماعی روستا بهره برده و به شناساندن فرهنگ و مراسمات بومی روستاییان برنامه‌ریزی‌های ویژه‌ای صورت گیرد. در آخر، زمینه زیرساختی در توسعه گردشگری است که علیرغم دارا بودن اهمیت کمتر از نظر ساکنین و گردشگران نباید از برنامه‌ریزی صحیح برای توسعه و احداث زیرساخت‌های لازم برای توسعه گردشگری مانند احداث مکان‌های برای اقامت گردشگران غافل شد.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل عاملی گویه‌ها در پرسش‌نامه مربوطه به ساکنین ۶ عامل با امتیاز ویژه بالاتر از ۱ استخراج شد که این ۶ عامل را بر اساس گویه‌های مربوطه به‌صورت زیر نام‌گذاری شدند. با توجه به گویه‌های عامل اول ساکنین این عامل،

عامل "اقتصادی" نام‌گذاری شد که با پژوهش‌های (2004) Stynes and Halloran و (1998) Augustin و (2000) Rita و (2011) Lowder and Carisma هم‌راستا است. عامل دوم بر اساس گویه‌ها، عامل "جذب سرمایه" نام‌گذاری شد که با پژوهش‌های (2011) Briedenhann & Wickens (2008) مطابقت دارد. عامل "اجتماعی" عنوانی است که با برای عامل چهارم با توجه به گویه‌ها انتخاب شد و با پژوهش‌های (2008) Belisele and Hoy هم‌راستا است. برای عامل پنجم با توجه به گویه‌های این عامل عنوان عامل "برنامه‌ریزی توسعه گردشگری" انتخاب شد که با پژوهش‌های (2010) Burman and Solerberg هم‌جهت می‌باشد و در نهایت عامل ششم "بهبود استاندارد زندگی" می‌باشد که با پژوهش‌های (1997) Lindberg and Johnson در یک راستا است. در ادامه‌ی تحقیق، ۵ عامل پرسش‌نامه گردشگران به‌صورت زیر نام‌گذاری شدند. عامل اول بر اساس گویه‌ها، عامل "زیرساختی" نام‌گذاری شد و همین‌طور با توجه به گویه‌های عامل دوم ساکنین این عامل، عامل "برنامه‌ریزی توسعه گردشگری" نام‌گذاری شده است. برای عامل سوم با توجه به گویه‌های این عامل عنوان "اجتماعی" انتخاب شده است. عامل چهارم، با توجه به گویه‌ها عامل "اقتصادی" نام‌گذاری شده است و در نهایت، عامل "امنیت" عنوانی است که با برای عامل پنجم انتخاب شد که با پژوهش‌های (2009) Donaldson and Ferreira همسو است.

در انتها با توجه به اولویت‌های ساکنین و گردشگران و براساس نتایج تحلیل عاملی پیشنهادها زیر برای هر یک از عوامل ارائه می‌شود:

با توجه به "عامل اقتصادی" و "عامل کیفیت زندگی" می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

- توسعه صنایع دستی و معرفی سوغات محلی، به دلیل افزایش درآمد مردم منطقه.
- ایجاد غرفه‌های صنایع دستی و غذاهای محلی.

- تربیت نیروی متخصص در جهت بهره‌برداری تورهای گردشگری، راهنمایان تورها.

- تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی خانوارهای روستایی جهت افزایش کیفیت زندگی و گسترش سرمایه‌های اجتماعی.

همچنین با توجه به "عامل زیرساختی" می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

- ایجاد تأسیسات و تجهیزات جهانگردی مانند: ساختمان، هتل، فضا سازی محیط، خدمات لازم.

- ایجاد غذاخوری‌ها در مسیر و در بافت روستا.

- زمینه‌سازی برای خانه‌های روستایی اجاره‌ای.

- مناسب‌سازی راه‌های مواصلاتی روستا با شهرهای هم‌جوار.

با توجه به "عامل اجتماعی" نیز می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

- آموزش آحاد مردم شهرستان بر حفظ مسائل قومی از جمله تن‌پوش‌ها، آداب و رسوم گفتاری، مراسم سنتی.

- آشنا ساختن ساکنین روستا با فرهنگ گردشگر پذیری.

همین‌طور با توجه به "عامل جذب سرمایه" و "عامل برنامه‌ریزی توسعه گردشگری" پیشنهادهای زیر را ارائه می‌شود:

- ایجاد زمینه‌های مناسب برای جلب مشارکت فعال بخش خصوصی.

- اعمال سیاست‌های پولی و مالی تشویقی برای توسعه صنعت گردشگری در روستا، مانند: کاهش انواع مالیات، پرداخت وام‌های کم‌بهره به سرمایه‌گذاران و ...

- انجام تبلیغات لازم برای شناساندن جاذبه‌های تاریخی و میراث فرهنگی منطقه با استفاده از رسانه‌های گروهی و تهیه بروشورهای تبلیغاتی و نشریات

- احیا و بازسازی جاذبه‌های تاریخی روستا.

و در نهایت با توجه به "عامل امنیت" می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه شد:

- ایجاد امنیت کامل در منطقه با همکاری نیروی انتظامی

- ایجاد روشنایی بهینه در مسیر و در خود روستا

References

- Augustin, M. (1998). National Strategies for Rural Tourism Development and Sustainability. *The experience journal of Sustainable Tourism*, 6(3), 191-209.
- Beaumont, N., Dredge, D. (2012). Local tourism governance: A comparison of three network approaches. *Journal of Sustainable Tourism*, 1(8), 7-28.
- Belisele, F., & Hoy, D. (2008). The perceived impact of tourism by resident, case study in Santia Marate. *Annals Tourism Reserch*, 71, 12-17.
- Briedenhann, J., Wickens, E. (2008). Tourism route as tool for the economic development of rural areas vibrant hope or impossible dream?. *Tourism Management*, 25, 71-76.
- Burman, L., & Soderberg, G. (2010). *Tourism behavior: Offline and Inline Perspective*. Unpublished thesis, Allame Tabatabaie University, Tehran.
- Donaldson, R., & Ferreira, S. (2009). (Re-)creating Urban Destination Image: Opinions of Foreign Visitors to South Africa on Safety and Security?. *Urban Forum*, 20(1), 1-18.
- Ebrahimzadeh, I., Kazemizad, Sh., Eskandari Sani, M. (2011). Strategic Planning for Tourism Development, Emphasizing on Religious Tourism (Case Study: Qom City). *Human Geography Research Quarterly*, (2)43, 115-141. (In Persian)
- GhadiriMasoum, M., Motieilangeroodi, S.H., & Mehrpouya, H. (2013). Explain the Impact of Tourism on Rural Areas Case Study: The East District of Klardasht. *Tourism Planning and Development*, 2(5), 33-49. (In Persian)
- Ghanbari, S., Ghasemi, M., & Pourjopari, M. (2014). Study of the Effects of Tourism on Rural Development from Rural Households Viewpoint. *Geographical Planning of Space Quarterly*, 3(9), 19-46. (In Persian)
- Hadizadeh Zargar, S., Sakhaee, B. (2014). The analysis of tourism development in rural settlements of Sari. *Space economy & rural development*, 3(8), 39-53. (In Persian)
- Hiedari Sarban, V. (2016). A Survey of the Relationship between Rural Tourism and Social Identity in Ardabil County Case Study: Sardabhe Dehstan. *Tourism plaing and development*, 5(19), 130-152. (In Persian)
- Hiedari Sarban, V., Maleki, A. (2014). Assessment of rural tourism in the social empowerment of the Ziarat village's residents from Bavanat city in the province of Farce. *Journal of Rural Development*, 6(2), 279-298. (In Persian)
- Lindberg, K., & Johnson, R. (1997). The economic values of tourism social impacts. *Annals of tourism Research*, 241, 90-116.
- Lowder, S.K., Carisma, B. (2011). *Financial resource flows to agriculture*. A review of data on government spending, official development assistance and foreign direct investment, ESA Working paper. 11-19
- Mahdavi, M., Ghadirimasoum, M., & Ghahramani, N. (2008). Impacts of tourism on rural development: attitudes of rural people in Kan vally and Sooleghan subdistrict in Tehran county. *Roosta and towse' e*. 11(2), 39-60. (In Persian)
- Marcouiller, D.W., Kim, K.K., & Deller, SC. (2004). Natural Amenities, Tourism and Income Distribution. *Annals of Tourism Research*, 31(4), 1031-1050.
- Mbaiwaa, J.E., & Stronzab, A. (2010). The effects of tourism development on rural livelihoods in the Okavango Delta, Botswana. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(5), 635-656.
- Molaei Hashjin, N., Danlin, K., & Hassannejad, M. (2011). Analysis of tourism consequences in the instability of rural residences case study: Baledeh village of Kojor, Noshahr town. *Regional planning*, 1(2), 1-14. (In Persian)
- MotieLangroudi, S.H., Nosrati, H., & Imani, B. (2011). Assessment of the tourists' view of the rural heritage museum in rural development. *Human Geography Research*, 74(4), 187-198. (In Persian)
- Nepal, S.K., (2007). Tourism and Rural Settlements Nepal's Annapurna Region. *Annals of Tourism Research*, 34(4), 855-875.
- Rezvani, M. R. (2004). *An introduction to rural development planning in Iran*. (2th Ed). Tehran: Ghoomes Publishing Company. (In Persian)

- Rezvani, M. R. (2008). *The development of rural tourism with sustainable tourism approach*. Tehran: Tehran University Press. (In Persian)
- Rezvani, M. R., & Bayat, N. (2014). An Analysis of Rural Tourism Development in Iran - Macro Developmental Programs with Emphasis on Five-year National Development Plans. *Tourism Planning and Development*, 3(9), 11-30. (In Persian)
- Rita, P. (2000). Tourism in the European Union. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12(7), 431-436.
- Roknaddin Eftekhari, A.R., & Ghaderi, E. (2002). The Rule of Rural Tourism in Rural Development (Theoretical Analysis). *Quarterly of Lecturer of Humanities*, 6(12), 23-41. (In Persian)
- Sharpley, R. (2007). Flagship attractions and sustainable rural tourism development: The case of the Alnwick Garden, UK. *Journal of Sustainable Tourism*, 1(5), 125-143.
- Stynes, D., & Halloran, C. (2004). *Tourism planning*. Michigan State University, Extensions Bulletin, America, P1.
- Tavallaei, S., Riyahi, V., Afrakhte, H., Shabani, A. (2014). Review of Capabilities and Solutions on Rural Tourism Development in District of Kahak in Qom Province. *Human geography research*, 4(45), 103-118. (In Persian)
- Zarabi, A., & Eslami Parikhani, S. (2011). Measuring of Economical, Social- Cultural and Environmental Affects of Tourism Development (Case Study: Meshkinshahr Township). *Human geography research*, 43(75), 37-52 (In Persian)
- Zeiaei, M., Dagestanei, S. (2010). Analytic Hierarchy Process in Cultural- Historical Attractions of Neishabour. *Geography and Development Iranian journal*, 8(17), 113-138. (In Persian)

How to cite this article:

Rashi Kalvir, H., Ghafari Hashtjin, N., Bagheri, B., & Hiedari Sarban, V. (2020). Survey the fields of tourism development in the villages of tourism destination (Case study: Kazj village of Khalkhal Township). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 15(3), 905-922.

http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_672816.html

Survey the fields of tourism development in the villages of tourism destination (Case study: Kazj village of Khalkhal Township)

Hojatollah Rashi Kalvir*

Assistante professor, Dep of Architecture, University of Mohaghegh Ardebili, Ardebili, Iran

Naeim Ghafari Hashjin

M.A in Architecture Engineering, University of Mohaghegh Ardebili, Ardebili, Iran

Asghar Bagheri

Associate professor, Dep of Water Engineering, University of Mohaghegh Ardebili, Ardebili, Iran

Vakil Hiedari Sarban

professor, Dep of Geography, University of Mohaghegh Ardebili, Ardebili, Iran

Received: 21 April 2018

Accepted: 26 April 2020

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Tourism is one of the most important means of development in the world and now days known as fastest and largest industry in the world that has cumulative and endless growth. Rural tourism is one of the most important type of tourism that has been noticed more than a century with presenting attractions and motivations in utilizing spaces and rural environment characters for tourists and also a function through an amelioration and promotion in “economical”, “social”, “sub-structural and ecological” characters of host region. Reflects in the rural tourism area, believe that rural tourism can have so important roll in diversifying, rural economy, entrepreneur, opportunities for local society, culturel survival, deduction in internal immigration, and associative possibility, rural social empowerment, improve psychological capital and social capabilities and effect on rural young people social identity. Totally tourism different impacts on rural areas can be abridged in several main “economical”, “social”, “cultural”, “ecological” and “somatic” dimensions. rural tourism development is one of the obliged effective approaches for achieving rural development purposes but access to it requires making sub-structural and cultural bases. Lack of planning and wise management in utilizing resources and tourism attractions cause the deduction in these resources utilization and interfering in all factors that have influences on making decisions.

Methodology

This research aims to investigate the tourism development bases and tourism impacts on “social economical”, “sub-structural development” in Kazaj village as one of the 10 valuable context and tourism aim villages of Ardabil province. The present study is In term of developmental purpose and in terms is of the descriptive-analytical method. Gathering the information is being done through two methods of documentary and field study. Statistical population of this research includes the head of the family (142 persons) and also village tourists the case of research (54 persons). Sampling was done through classified random sampling method and Cochran test with due attention to 799 people population of this village in 259 family frames as

* Corresponding Author:

Email: h_rashid@uma.ac.ir

permanent residents of this village, Sampling volume equates to 142 peoples were selected to respond to the questionnaires. Also, 54 tourists were selected for participation in questionnaires randomly because of unspecified precise statics of tourists. The measurement tool is a researcher made questionnaire. In investigating total fixity level of local resident's questionnaires on the bases of Cronbach's alpha amount of 0.89 is being calculated with 20 Proposition while this number for tourist questionnaires is 0.79 with 15 Propositions. The questions of questionnaires are based on four variables "economic development", "social development", "Infrastructure development" and "ecological development". In the end, this study with due attention to theoretical research bases and gathered information by questionnaires and the analysis of tourism impacts on region deals with the analysis of factors with use of ISDM method and exploration factor analysis method in IBM SPSS statistic 24 software.

Result and Discussion

According to results of this study, in local residents opinion, factors like "antiquity context and historical antiquity" and "ecological attractions" respectively nabs the first and second spot with 1.27 and 1.83 averages villages tourism attraction factor bases. Also, the tourism factor of seasonality in villages had lower significance for residents. Thus in the opinion of local residents of the considered village, rural development has significance respectively in "ecological", "economical", "social", "sub-structural" bases. While for tourists this arrangement is "tourism safety provision", "antiquity context and historical antiquity" and it respectively stands on the first and second place with averages of 1.37 and 1.42 in tourism attraction factor bases. Prioritizing tourism development bases respectively are "ecological", "social", "economical" and "sub-structural" bases. As well as factor analysis method achieved KMO factor for local residents questionnaires is 0.706 while this factor number for tourist questionnaires is 0.597. On basis of this factor data and information have the acceptable potential of factor-being. As well as using factor analysis method for inhabitants 6 specially rated factors are above 1 That This value is 5 factors for tourists.

Conclusion

According to the final result of this research, village ecological development bases are important factors in village tourism development from local permanent residents and tourism opinion. Also another tourism development bases like: economic development, social and sub-structural development stand on next lines. Also in factor analysis method extracted 6 factors from questionnaires can be named as Economic factor, Fundraising factor, Infrastructure factor, social factor, Village Development Planning factor and Quality of Life factor. while extracted 5 factors from tourism questionnaires can be respectively named as: nrastructure factor, Village Development Planning factor, social factor, Economic factor, security factor. At the end with due attention to tourism and local permanent residents priorities and on basis of factor analysis. suggestions for each of the extracted factors were presented.

Keywords: tourism, tourism development, rural development, rural tourism, Kazaj village

فصلنامه علمی

مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی